

Problema îndoielii la Cioran și relația sa cu scepticismul spiritual a sec. XX

Mircea Lazarescu, Timisoara
2013

Se poate susține ideea că opera lui Cioran are un fundal ideologic, că ea abordează o problematică speculativă din registrul ontoteologiei. Faptul se relevă mai ales prin comentariul pe care el face îndoielii, atitudine introdusă în finalul filozofiei antice de către Phyrron și scepticism. Dincolo de simpatia declarată a lui Cioran față de acest (singur) filozof, e interesant felul specific în care el abordează tema îndoielii, mai ales în cartea "Cădere în timp"(1964), lucrarea sa de maturitate ideatică.

Îndoiala are, la scepticii greci și în filozofia europeană – între Descartes și idealismul german – ca temă, imposibilitatea găsirii unui criteriu absolut pentru cunoașterea lumii. Cioran are însă în vedere un Ego demundaneizat care, de la primele scrieri în limba română, se confrunta doar cu Dumnezeu, transgresând instanța lumii. În cartea Cădere în timp, el dezvoltă, la maturitate, această intuiție din tinerețe, referința de bază fiind cultura europeană, ridicată pe ideologia creștină. În cadrul acesteia, începând cu Augustin și terminând cu Heidegger -termenul intermediar fiind Kant - "temporalitatea" este condiția de posibilitate și temeiul sintezei apriorice a lumii (fenomenale) pentru omul căzut din eternitatea raiului în istorie. Cioran operează însă cu un epoché mai fundamental decât cel desfășurat pe diagrama Descartes - Husserl, proclamând pentru contemporaneitate ieșirea din timp, din temporalitate. În aceste condiții îndoiala de tip cartezian nu mai e funcțională. Pentru că ea nu mai are la dispoziție o lume asupra căreia să opereze. Totul se mută în plan transcedentalo-transcendent; fapt

care argumentează intervenția demonului în mecanismul îndoielii umane, ce cade într-o regresie ad infinitum.

Prin provocarea ideatică majoră din "Căderea în timp", Cioran aruncă o sfidare culturii occidentale a vremii sale, invitând-o să-și caute întemeieri mai adânci decât cele practicate de fenomenologia husserliană sau logicism.

Degajarea acestei problematice ontoteologice a lui Cioran merită adusă în lumină. Iar răspunsurile și argumentele față de o astfel de interogație majoră, se cer ascultate cu grijă, discernământ și responsabilitate.